

Täysistunto

Torstai 24.9.2015 klo 16.00—18.48

5. Lakialoite laiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 3/2015 vp Outi Mäkelä kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu

17.17 Outi Mäkelä kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä kun tein tämän aloitteen aukioloaikojen vapauttamisesta, en todellakaan osannut arvata, että ennen kuin aloite on edes lähetekeskustelussa, hallitus on jo reagoinut tähän asiaan ja vapauttamista koskeva lakiehdotus on jo elokuussa lähetetty lausunnoille. Voinee siis olla melko toiveikas, että tämä asia etenee ehkäpä jo tulevan turisticsesongin osalta niin, että Suomi on avoimin ovin vastaanottamassa talven turistik.

Vähittäiskauppoja sekä parturi- ja kampaamoliikkeitä koskevat aukiolosäännökset ovat nykyisellään vaikeaselkoisia ja sisältävät runsaasti erilaisia rajoituksia ja poikkeuksia, vaikka säännöksiä on pyritty vuosien varrella selkeyttämään. Kauppojen aukiolosäännöksiä on Suomessa lievennetty asteittain 1960-luvulta lähtien. Keskeiset uudistukset ovat olleet 60- ja 70-lukujen vaihteessa tapahtuneet ilta-aukiolon salliminen kello 20:een asti ja sen jatkaminen edelleen kello 21:een asti 90-luvulla. Samalla sallittiin myös määrätyille kaupan aloille vapaa aukioloaika. Vuonna 2009 laajennettiin sunnuntaiaukioloa kesäkuukausina sekä joului- ja marraskuussa, samalla laajennettiin alle 400 neliömetrin suuruisten päivittäistavara-kauppojen aukioloa. Kokonaan vapaa aukiolo on Suomessa mahdollistettu toistaiseksi vain Ahvenenmaalla.

Monissa muissa EU-maissa kehitys on ollut vapautumisen suuntaan, ja lähialueistamme esimerkiksi Tanskassa, Ruotsissa ja Virossa aukiolosääntelystä on jo luovuttu. Tiedossa ei ole, että tästä olisi koitunut suuria ongelmia. Vuoden 2009 muutos alle 400 neliön kauppohen vapauttamisesta ei tuonut kuin muutamia ympärivuorokauden auki olevia kauppohen, eikä niiden toiminnassa ole ollut erityisiä ongelmia. Oletettavaa on, että aukioloaikojen vapauttaminen kokonaan ei käytännössä juurikaan muuttane nykyisin toteutuneita aukioloaikoja. Sen voidaan kuitenkin arvioida lisäävän kaupan alan työllistämismahdollisuuksia merkittävästi.

Nykyiset rajoitteet ovat johtaneet joidenkin kauppamuotojen suosimiseen ja rajoittavat elinkeinoharjoittajien mahdollisuutta vastata kuluttajakysyntään. Nykysääntelyn puitteissa esimerkiksi matkailuun ja lomiin liittyvät asiakassesongit on mahdollista huomioida vain poikkeusluvalla, jos Aluehallintovirasto on suosiollinen. Tässä on ollut ongelmia, ja lu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

pien myöntämistä on kritisoitu siitä, että myöntämisen kriteerit ovat vaihdelleet alueittain ja lupia ei ole myönnetty tasapuolisesti eri puolille Suomea. Poikkeuslupien maksullisuutta on niin ikään arvosteltu, ja on toki liiketoiminnan kannalta nurinkurista, että yrittäjä joutuu muiden juoksevien kulujen lisäksi maksamaan myös siitä, että saa pitää liikkeensä auki juuri tiettynä päivänä. Poikkeuslupaa koskevan säännöksen ongelmallisuutta kuvaa myös se, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies on useamman kerran joko kantelun perusteella tai omana aloitteenaan kiinnittänyt huomiota kauppojen aukioloaikoja koskevien poikkeuslupien myöntämiseen.

Yleisten taloudellisten vaikutusten kauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden liiketoiminnalle arvioidaan olevan myönteisiä. Kaupat ja liikkeet pystyisivät palvelemaan asiakkaita joustavammilla aukioloajoilla ja myös juhlapyhinä, millä olisi yritysten liikevaihtoa kasvattava vaikutus. Aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaisi myös myönteisesti kuluttajien toimintamahdollisuuksiin.

Toivottavasti hallituksen ripeä tahti toteutuu myös muiden hallitusohjelman kirjausten osalta. Yksi kirjattu tavoite hallitusohjelmassa on, että tällä hallituskaudella otetaan käyttöön niin sanottu kokeilukulttuuri, jolla pyritään parantamaan palveluja, tukemaan innovaatioita sekä vahvistamaan ja tukemaan yrittäjyyttä ja alueellista ja paikallista päätöksentekoa. Kokeiluja on tarkoitus toteuttaa kokeiluohjelman ja systemaattisen kokeilutoiminnan kautta. Kokeilukulttuurille on tarvetta, ja kokeiluja on saatava liikkeelle nopeasti ja rohkeasti konkreettisilla toimilla. Kokeiluluontoisten hankkeiden kautta saadaan luotettavaa tietoa esimerkiksi lakimuutosten vaikutuksista sellaisella tavalla ja tarkkuudella, johon etukäteisellä vaikutusarvioinnolla ei välttämättä pystytä. Kokeilutoiminnassa tulisi-kin ripeästi edetä esimerkiksi normitalkoissa kerättyjen ajatusten pohjalta. Yritystoimintaa epätarkoituksenmukaisella tavalla rajoittavien sääntöjen keventämisellä suotuisia talousvaikutuksia olisi saavutettavissa nopeastikin.

Yksi selkeä työvoimavaltaisiin aloihin ja pienyrittäjyyteen liittyvä kokonaisuus on alkoholin sääntely. Sen keventämisessä eteneminen harkitusti ja valikoitujen kokeilujen kautta antaisi käytännön tietoa hallitusti tapahtuvan vapauttamisen vaikutuksista ja synnyttäisi kokemuseräistä ja luotettavaa tietopohjaa sääntelyn myöhempien kehittämistarpeiden hahmottamiseksi. Ja miten tämä asia nyt sitten liittyy käsittelyssä olevaan aloitteeseen? Sitä kautta, että on herännyt huoli siitä, miten aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa näiden pienten kauppojen ja kioskien tulevaisuuteen ja miten näiden tilannetta voitaisiin helpottaa.

Yksi esimerkki olisi juuri se, että käynnistetään pikaisesti kokeilulaki alkoholisääntelyn keventämiseksi. Lähinnä tämä koskisi pienkauppaa, matkailu- ja ravintola-alaa sekä pienpanimoalaa. Tämä alkoholisääntelyä keventävä kokeilulaki sopisi paitsi hallitusohjelman vahvaan kokeiluhengen olisi myös edesauttamassa näiden pienten toimijoiden selviämistä yli tämän vaiheen. Oletettavasti alojen liiketoimintamahdollisuuksien vahvistaminen osaltaan tukisi näiden alojen investointi- ja työllisyyskehitystä ja olisi erittäin tärkeää myös harvaan asuttujen alueiden kaupan palveluiden säilymiselle.

Kokeilulaki, jota tässä esitetään, olisi voimassa vuodet 2016 ja 2017 ja sisältäisi muun muassa laajennuksia oluen ja muiden enintään 4,7 prosenttisten alkoholijuomien myyntiaikoihin alle 400 neliön laajuisissa kaupoissa, valmistustaparajoitusten poiston sekä alkoholiluvan yhdistämisen elintarvikelupaan. Ravintola- ja matkailualalla kokeilu sisältäisi esimerkiksi anniskelutiloja, -alueita ja henkilökuntaa koskevien säädösten ja määräysten yksinkertaistamisen sekä ravintoloiden aukiolon vapauttamisen ilman tarvetta niin sano-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

tuille jatkoajaluvuille. Anniskelutoimintaa koskevat yksityiskohtaiset kiellot ja määräykset, esimerkiksi tuplien myyntikielto, joiden kumoamiseen oli valmius jo viime vaalikaudella, kuuluisivat itsestään selvästi mukaan tähän kokonaisuuteen. Pienpanimoille annettaisiin kokeilun ajaksi ulosmyyntioikeus kaikkiin omiin tuotteisiinsa. Tässä esimerkkeinä mainittujen toimien lisäksi hallitus voisi ottaa samaan kokeiluun muitakin toimia esimerkiksi alojen työantaja- ja työtekijäjärjestöjä kuultuaan. Kokeilujakson aikana seurattaisiin muun muassa muutosten vaikutuksia terveyteen ja kulutuskäyttäytymiseen, mahdollisia järjestyshäiriöitä ja turvallisuusvaikutuksia sekä alojen työllisyyskehitystä ja vaikutuksia investointeihin. Vaikutukset arvioitaisiin, ja niistä voitaisiin sitten koota johtopäätökset vuoden 2018 aikana.

Olemme tehneet edustaja Wallinheimon ja Kopran kanssa tästä asiasta toimenpidealoitteen, joka on tuolla aulan istuntopalvelupisteessä virastomestareilla allekirjoitettavana huomiseen asti, ja toivon, että mahdollisimman moni innostuu tukemaan tätä ajatusta.

17.25 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkelän lakialoite on enemmän kuin kannatettava, ja on hienoa, että hallitus on samoilla linjoilla. Parhaillaan lausuntokierroksella oleva hallituksen esitysluonnos liikeaikalain kumoamiseksi on merkittävä avaus sääntelyn purkamisen saralla.

Kaikki tiedämme, että digitalous on tehnyt kaupasta ajatonta ja rajatonta: ostokset voi klikata ostoskoriin mihin kellonaikaan tahansa ja missä tahansa. Verkkokaupan odotetaan kasvavan nopeasti tulevina vuosina, ja tätä kehitystä pyrkii parhaansa mukaan vauhdittamaan myös EU, joka tavoittelee digitaalisten sisämarkkinoiden synnyttämistä. Aukioloaikojen vapauttaminen on erittäin tervetullutta. Ei ole tätä päivää, että valtio määrää, koska kauppoja ja kampaamoja saa pitää auki. Yrittäjän on itse saatava päättää sen mukaan, mitä kysyntää riittää ja mitä jaksamista riittää, koska pitää putiikkinsa auki ja koska pitää putiikkinsa myös kiinni.

Itse koen, että tässä samassa yhteydessä, kun aukioloaikoja toivottavasti ollaan vapauttamassa, olisi myös luontevaa vapauttaa ravintoloiden aukioloajat ja ensimmäisenä toimenpiteenä luopua jatkoajalupien vaatimisesta. Ja myös tämä edustaja Mäkelän äsken esiin nostama toimenpidealoite on erittäin kannatettava.

17.27 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on käytännössä sama asia, mikä on linjattu hallitusohjelmassa, eli vähittäiskaupan ja partureiden aukioloaikoja säätelevän liikeaikalain kumoaminen. Näin ollen tähän asiaan tullaan todennäköisesti vielä palaamaan — mutta tärkeä asia, joten puhutaan siitä jo nyt.

Suhtautumiseni asiaan on kahtalainen. Parturi-kampaajilla, jotka ovat yleensä yksityisyrittäjiä, pitäisi olla vapaus päättää yritystensä aukioloista, ja esimerkiksi itsenäisyyspäivänä pitäisi saada kammata juhlijoita ilman kalliita ja hankalia erityislupia. Parturiyrittäjän mahdollisuuksia päättää aukioloista on tärkeä lisätä. Ongelmaksi näen kuitenkin päivittäistavarakaupan aukioloaikojen vapauttamisen, johon suhtaudun hieman varauksellisemmin. Päivittäistavarakaupassa työskentelee todella paljon ihmisiä, ja ruokakauppa-sektorin aukiolot ja liikeverkko vaikuttavat suuresti koko yhteiskuntaan, muihinkin aloihin ja laajoihin ihmisjoukkoihin.

Mikäli ilta-, pyhä- ja viikonlopputyö lisääntyvät päivittäistavarakaupassa aukioloaikojen vapauttamisen myötä, on sillä kerrannaisvaikutuksia myös muille aloille ja yhteiskunnan sektoreille. Esimerkiksi päiväkotien vuorohoidon tarve kasvaisi ilta-, yö- ja pyhätyön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

lisääntymisen seurauksena, ja se aiheuttaa kustannuksia kunnille. Juhlapyhien aukioloaikojen vapauttamisella on vaikutuksia myös koko kulttuuriin ja perhe-elämään.

Jos kauppojen aukioloajat vapautetaan, poistuu nyt pienillä kaupoilla oleva vapaampien aukiolojen tuoma kilpailuetu. Tämä johtaa hyvin todennäköisesti asioinnin siirtymiseen pienistä lähikaupoista suuriin peltomarketteihin, mikä johtanee lähikauppaverkon harvenemiseen. Jo nyt kehitys on ollut se, että lähikauppojen määrä pienenee ja supermarkettien määrä kasvaa. Lähikauppaverkon edelleen harveneminen olisi erittäin huono kehitys autottomien ihmisten, yhdyskuntarakenteen ja päästöjen näkökulmasta. Näin hyvin todennäköisesti käy, että lähikauppojen määrä vähenee, jos ostovoima ei kasva samaan aikaan, sillä jostainhan suurten kauppojen jatkettavien aukioloaikojen asiointi on todennäköisesti pois. Selkeää tarvetta esitetylle lain kumoamiselle ei ole: kuluttajat ovat tutkimuksen mukaan pääosin tyytyväisiä kaupan aukioloaikoihin. Mutta on olemassa selkeä tarve lain korjaamiselle. Parturi- ja kampaamoliiketoiminta voitaisiin rajata pois lain piiristä ja vapauttaa alan aukioloajat sääntelystä. Poikkeuslupamenettelyyn tulisi luoda yksinkertaisempi, sujuvampi ja edullisempi prosessi poikkeuslupien myöntämiseksi kaupalle.

Ennen kuin hallitus tuo oman esityksensä liikeaikalain kumoamisesta eduskuntaan, toivon vilpittömästi, että lain kumoamisen mahdollisista vaikutuksista tehdään huolellinen vaikutusten ennakkoarviointi eikä mennä perä edellä puuhun: kumota ensin lakia ja ihmetellä myöhemmin seurauksia. Vaikutusarviointi tulisi tehdä ainakin kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen vaikutuksista päivähoiton kysyntään ja kuntien menoihin, verotuloihin, lähikauppaverkkoon ja lähipalveluihin, työntekijöihin ja työllisyyteen, liikenteeseen ja ympäristöön sekä muihin aloihin vaikuttaviin kerrannaisvaikutuksiin.

Lopuksi haluan kiittää edustaja Mäkelää, joka toi esille pienpanimoiden ulosmyyntioikeuden helpottamisen, jota kannatan kyllä ajatuksena lämpimästi.

17.30 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Vaalien alla lähes jokaisella puolueella oli omat norminpurkulistansa, ja varmasti meistä edustajistakin monet puhuivat turuilla ja toreilla normien purkamisen puolesta. Tämä lakialoite tässä sekä samaa ajava hallituksen esitys kauppojen aukioloaikojen vapauttamisesta ovat osoituksia siitä, että tämän aiheen ympärillä käyty keskustelu ei ollut turhaa. Sekä hallitus että edustaja Mäkelä ansaitsevatkin isot kiitokset ensimmäisen tärkeän askeleen ottamisesta mittavassa normienperkaamisurakassa. Nyt onkin tärkeää, että tälle avaukselle saadaan nopeasti jatkoa, ja tästä syystä olen ollut mukana valmistelemassa edustaja Mäkelän alustamaa toimenpidealoitetta alkoholisääntelyn keventämisestä ja sen vaikutusten selvittämistä kokeilulailloilla.

Arvoisa puhemies! Perusteet tälle kokeilulaille, josta edustaja Mäkeläkin puhui, on tulevassa toimenpidealoitteessa kerrottu hyvin. Kokeilukulttuurin edistäminen ja vahvistaminen on Sipilän hallituksen kärkihankkeita, ja niiden toteuttaminen uskottavasti edellyttää, että liikkeelle niistä päästään mahdollisimman nopeasti. Aiemmilta vaalikausilta tiedämme sen, että tulokset mitattavista uudistuksista tai kokeiluista vaalikausien viimeisinä kuukausina eivät yleensä johda mihinkään. Tämä poikkeuksellisen tiivis hallitus ei ole tässä suhteessa erilainen. Poliittisesti parasta ennen -päivämäärä koittaa hyvissä ajoin ennen seuraavia eduskuntavaaleja.

Toiseksi alkoholisääntely on asia, joka soveltuu erityisen hyvin nopeasti ja rajatusti tehdyn kokeilun kohteeksi. Nykyinen alkoholisääntely vaikuttaa olennaisesti monien kaupan, elintarvike-, matkailu- ja ravintola-alan yrittäjien toimintaedellytyksiin, ja tällaisen kokeilun kautta olisi mahdollista saada ensi käden tietoa siitä, miten monet yrittäjien itsensä eh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

dottamat muutokset vaikuttaisivat käytännössä. Jos tulokset ovat positiivisia, voitaisiin näiden muutosten laajentamista koskemaan koko Suomea harkita, ja jos ne toisaalta olisivat negatiivisia, olisi sekin meille päättäjille arvokasta tietoa. Resursseja tällainen kokeilu ei vaatisi paljoa.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että tämä tuleva lakialoite ja esimerkiksi tämä tuleva toimenpidealoite tuottavat nyt tulosta. Suomi menestyy vain uudistumalla, ja tässä siihen olisi oiva väline. Uskalletaan siis kokeilla jotain uutta.

17.33 Maria Tolppanen ps: Arvoisa rouva puhemies! Sääntelyn vapauttaminen on se sana, mitä tämä maa nyt tarvitsee. Meillä on niin paljon erilaisia sääntelyitä ja erilaisia sääntöjä, jotka estävät kehityksen ja estävät jopa työnteon tässä maassa. Tämä maa tarvitsee työtä ja yrittäjyyttä. Tämä on ensimmäinen oikea askel siihen suuntaan tällä kaudella.

Jos me todellakin vapautamme kauppojen aukiolon ja partureiden ja kampaamoiden aukiolon, niin me samalla luomme uutta työtä tähän maahan. Olin suorastaan pöyristynyt, kun kuulin vasemmistoliiton pelottelun siitä, mitä tapahtuu, jos kauppa vapautetaan. Vasemmistoliitto pelkää, että sen jälkeen tulisi uusia työpaikkoja päiväkoteihin, työmatkaliikenteeseen et cetera, siivoamisiin, kaupan ja partureiden työntekijöihin. Tämä on aivan käsittämätöntä. Se on selvä asia, että jos vapautetaan kauppa, niin se tulee luomaan myös uusia työpaikkoja. Jo vanhan kunnan Tampereen aluetyöterveyslaitoksen mukaan jokainen uusi perustettava työpaikka luo tähän maahan kerrannaisvaikutuksena 1,5 muuta työpaikkaa ja jokainen menetetty työpaikka vie mennessään 2,5 työpaikkaa. Tätä kannattaa ajatella silloin, kun me puhumme siitä, kannattaako kauppa vapauttaa vai ei.

Kuolevatko pienet kaupat sen takia, että isotkin kaupat ovat auki? Eivät kuole. Jos pienet kaupat voivat pitää oviaan auki, se tarkoittaa sitä, että yhä useampi kivijalka, joka tässä kaupungissakin on tyhjinä ikkunoihin, täyttyy jälleen myytävistä tavaroista.

Meillä on paljon turisteja, jotka käyvät täällä silloin, kun on olemassa pyhäaika, koska pyhää on myöskin niillä ihmisillä, jotka pääsevät lomalle. Ihmiset hämmästelevät sitä, että heidän tullessaan Helsinkiin Helsingissä ei ole mitään ostettavaa, ei pääse mihinkään lauantaina tai sunnuntaina, ja vielä pahempaa, miettikää — tämäkin pitäisi ottaa tähän samaan asiaan — lähtekääpä Helsingissä etsimään sunnuntaina ruokapaikkaa, semmoista oikeaa ruokapaikkaa, mistä saa ruokaa, muutakin ruokaa kuin hampurilaista ja ranskanperunoita tai nachoja. Ei löydy. Nämä ovat asioita, jotka pitäisi saada kuntoon.

Kyllä vierivä kivi on sellainen, että se ei sammaloidu, jos se pääsee pyörimään. Kaupan pitää pyöriä, rahan pitää pyöriä, rahan pitää liikkua. Se synnyttää uutta työllisyyttä. Se synnyttää uutta hyvinvointia. Se vie tätä koko maata eteenpäin. Pelkästään se, että juhlapyhinä, kuten itsenäisyyspäivänä, me naiset saamme halvemmalla tukkamme laitettua, ei ole perusteltu syy, että sääntely vapautetaan näiltä osin, vaan perusteltu syy on se, että kauppa on vapaata ja että se luo uusia työpaikkoja. Tiedän, että täällä nyt sanotaan, että sehan nostaa kustannuksia, koska meillä on sunnuntaityöt olemassa. Niin meillä onkin. Mutta silloin kun kauppa kukoistaa, niin huomataan: silloin työnantajalla on myöskin mahdollisuus maksaa sellaista palkkaa, mitä siitä on syytä maksaa. Kun me saamme tämän maan jaloillemme, niin meidän ei tarvitse puhua enää nollasopimuksista eikä meidän tarvitse yrittää viedä tämän maan työtätekevää kansaa alaspäin vaan tämä tukee sitä, että ihmisille saadaan kunnollinen toimeentulo, kunnollinen ansio siitä, mitä ihmiset tekevät.

Erittäin kannatettava lakialoite.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

17.38 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Viimeksi kun kauppojen aukioloaikoja vapautettiin, mitään merkittäviä uusien työpaikkojen syntymisiä miöitä kaupan aloilla ei tapahtunut, joten on hyvin epätodennäköistä uskoa, että sitä tulee nytään tapahtumaan, vaan todennäköisesti tulee käymään niin, että ostovoima jakaantuu tasaisemmin viikon eri päiville ja siirtyy näistä pienistä kaupoista enemmän kohti suuria kauppia, joiden aukioloaikaa jatketaan. Ja tällä suuriin kauppaihin siirtyvällä ostovoimalla on sitten näitä negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Jo tähän asti pienten kauppajen määrä on jatkuvasti ollut vähenemässä ja suurten kauppajen lisääntymässä. Kyllä vastuullinen lainsäätävä arvioi myös näitäkin vaikutuksia ennen lakimuutoksia.

17.39 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, joka nyt siis on lähtenyt lausunnoille, on näitä työllisyysvaikutuksia arvioitu. Tämän mukaan aukioloajan vapauttaminen lisääisi mahdollisuuksia työllistää uusiakin työntekijöitä kauppaihin ja kaupan alan arvioiden mukaan aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaisi merkittävästi alan kykyyn tarjota työtunteja. Tässä tosin todetaan niin, että tässä taloudellisessa tilanteessa vaikutukset näkyisivät mieluummin kuin uuden henkilökunnan rekrytointina henkilöstövähennysten peruuntumisina tai lisätunteina nykyisille työntekijöille, mikä sinällään on hyvä asia.

17.39 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon edustaja Mäkelän kommenttiin siitä, että hallitus arvioi työpaikkojen lisääntyvän tämän lakialoitteen tai myöhemmin hallituksen esityksen myötä: se on arvio. Mutta on olemassa tutkimusta siitä, kun 2009 kauppajen ja parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikoihin puututtiin, ja näiden tutkimusten mukaan työpaikat eivät ole lisääntyneet ja itse asiassa osa-aikaisten työntekijöiden määrä on kasvanut vähittäiskaupassa ja erityisesti päivittäistavara-kaupassa.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen myös edustaja Tolppasen visiota siitä, kuinka kaupat Helsingissä täyttyvät tavaroista. Mistä meillä ihmisillä riittää sitä rahaa, millä tehdä niitä ostoksia? En usko, että tämän aukioloaikojen vapauttamisen myötä meidän ostovoima lisääntyy yhtään enempää.

17.40 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, kun edellisellä kerralla vapautettiin kauppajen aukioloaikoja, niin niitä vapautettiin vain osittain. Sieltä ei voinut syntyä kokoaikaisia työpaikkoja, sieltä pystyi syntymään ainoastaan osa-aikaisia työpaikkoja. Nyt on tarkoitus vapauttaa kauppaa siten, että kauppia voidaan pitää myös juhlapäivinä auki ja pyhäpäivinä auki, ja se tuo selkeästi lisää työtä. Se mahdollistaa sen, että nyt osa-aikaisena työskenteleviä ihmisiä voidaan palkata mahdollisesti kokoaikaiseen työhön. Ja se, mistä sitä lisärahaa tulee: se tulee, kuulkaapas, ihan siitä, että otetaan ne miljardit, jotka tällä hetkellä ovat ihmisten säästöinä pankeissa makaamassa. Ihmisillä on mahdollisuus käyttää niitä rahoja ja saada markkinat pyörimään, saada raha pyörimään. Ja myöskin ne ihmiset, jotka tulevat Suomeen — he eivät tule pelkästään Helsinkiin, tulevat myöskin Vaasaan ja Rovaniemelle — tuovat myöskin omat roposensa kauppaihin, jotka ovat auki silloin, kun ihmiset ovat paikan päällä.

17.41 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät nämä mitään stetsonarvioita eivätkä mutuarvioita ole, joita tässä siteeraan, vaan olen lainannut tätä esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

tystä, joka on siis jo lähtenyt lausunnolle, ja tässä on viitattu niihin selvityksiin, joita on vuonna 2012 eduskunnan edellytyksestä tehty kauppojen aukioloaikojen laajentamisen vaikutuksista, ja siihen, mitä on kaupan osalta ja kuluttajien osalta tehty selvityksiä tämän lain valmistelussa.

17.42 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Valitettavasti edustaja Tolppanen juuri poistui salista. Hän sanoi, että viimeksi, kun jatkettiin aukioloaikoja, ei syntynyt kokoaikaista työtä, kun ei jatkettu ikään kuin tarpeeksi. Aika erikoinen näkemys, koska kaupan alalla olivat ennen vallalla hyvinkin paljon täysipäiväiset työsuhteet, silloin, kun Suomen aukioloajat olivat huomattavasti nykyistä rajallisemmat. Eli en kyllä pysty mitenkään — myöskään itse kaupan alalla pitkään työskennelleenä — uskomaan, että tällä lainmuutoksella yhtäkkiä tämä trendi muuttuisi ja kaupan alalla alettaisiin harrastamaan parempaa henkilöstöpolitiikkaa, kun sitä ei viimeksikään lupauksista huolimatta tapahtunut ja osa-aikatyö on koko ajan lisääntynyt.

Lisäksi täytyy ihmetellä tätä Tolppasen näkemystä siitä, että jos kauppa on yöllä auki, niin ihmiset alkavat käyttämään sitten säästöjään ostaakseen ilmeisesti maitoa ja vaippoja jotenkin enemmän silloin yöllä. Eli kun samaan aikaan hallitus leikkaa ihmisten ostovoimaa, niin on erittäin falskia ajatella, että nämä yö- ja pyhäaukiot sitten jotenkin (Puhemies koputtaa) synnyttäisivät suuresti kysyntää Suomeen.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Mäkelä.

17.43 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Niin, vielä tässä haluan siteerata näitä arviointoja, että uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuorotyöhön, sillä vapaaseen aukioloon siirtyneistä maista ei juurikaan löydy esimerkkejä isojen kauppaliikkeiden yöaukiolosta, ja lisäksi täällä todetaan niin, että kaupan alan arvio on, että viikonloppu- ja erilaisiin pyhätoihin halukkaita työntekijöitä on todellakin enemmän tulossa kuin mitä sitä työtä on tarjolla.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin listaan.

17.44 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tiedän, että edustaja Mäkelä on kokenut ja vaikutusvaltainen kokoomuspoliitikko, ja siksi minun on vähän vaikea uskoa sitä, että lakialoitetta tehdessään hän ei olisi ollut tietoa tästä hallitusohjelmassakin jo tehdystä kirjauksesta ja siitä, että tämän lain saamme tänne eduskuntaan. Niin tai näin, joka tapauksessa nyt sitten lain muodossa saamme tämän varsinaisen lakiesityksen kautta sitten asian laajempaankin pohdintaan. Viime kaudella asiasta tehtiin selonteko, kuten täällä on jo esille tullut. Siellä todella nousi esille muutamia sellaisia asioita, joita toivon, että mietitään, kun lakia sitten vielä ministeriössä valmistellaan.

Yksi on täällä jo noussut asia eli tämä työpaikkojen ja työtuntien määrän lisääntyminen: Tosiasia on se, että vuodesta 2010 vähittäiskaupassa työtuntien määrä työntekijää kohden ei ole noussut, vaikka aukioloajat ovatkin laajentuneet. Sitten, jos katsomme taas esimerkiksi vaikka Saksaa, niin Saksassa pätätöiden määrä on kasvanut aukioloaikojen laajentumisien myötä. Eli tavallaan Suomessa olisi saatava toisenlainen työllisyyskehitys aikaiseksi, ja toivon, että siihen paneudutaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

Sitten myöskin täällä jo nousi esille tämä nykylain tarkoitus, joka on ollut myös turvata näiden valintamyymälöiden ja kioskien elinmahdollisuudet ja siten mahdollistaa useammalle suomalaiselle kaupan lähipalvelut. Tämä on myös syytä tarkkaan harkita, että jatkosakin näin on. Ja on harkittava myöskin tämä julkisten palveluiden osuus. Sitten täytyy muistaa, kun täällä nousivat esille nämä yrittäjät, että viime eduskuntahan sai lakiesityksen, jossa pyrittiin nyt yrittäjille se yksi päivä viikossa edes turvaamaan vapaapäivänä. Se on tärkeää jatkossakin huomata.

Lopuksi ja hieman ehkä yllättävää kyllä: tutkimusten mukaan kuluttajat eivät kaipaakaan aukioloaikojen laajentamista. (Puhemies koputtaa) Mutta kun asiaa nyt kuitenkin valmistellaan, niin on tärkeää selvittää nämä edellä esittämäni asiat.

17.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän tämän lakialoitteen ajatuksen ja sen toiveen siitä, että tätä kautta saataisiin ehkä lisää työpaikkoja, ja myös sen ajatuksen, että se yrittäjäkauppias on se, joka parhaiten tietää, milloin kauppaa pitää pitää auki. Mutta minulla kyllä liittyy tähän tietynlaisia huolia.

Silloin kun kauppojen aukioloa on aikaisemmin laajennettu, on oltu tosi huolissaan siitä, miten käy pienille kaupoille varsinkin tuolla maaseudulla ja haja-asutusalueella, ja sen takia on rajoitettu nämä laajemmat aukiolot koskemaan nimenomaan pieniä kauppia. Olen ymmärtänyt, että se on ollut aika viisasta politiikkaa, sillä selvitysten mukaan, kun aukioloja vapautettiin, se on valunut kyllä isojen markettien hyödyksi. Meidän ikääntyvässä Suomessamme on yhä enemmän vanhusväkeä, jonka olisi hyvä päästä lähelle kauppaan, joten minulla on kyllä huolia tästä, että kehitys jatkuu samansuuntaisena. Viime kerralla on ollut apuna tällainen pienten kyläkauppojen investointituki, jota ei enää ole olemassa ja jolla tätä asiaa on yritetty vähän auttaa, mutta siitäkin huolimatta meidän kyläkauppamme ovat vähentyneet hurjaa vauhtia, eivätkä vain kyläkaupat, vaan myös semmoiset jo suuremmatkin liikkeet. Minä toivon, että nämä huomioidaan tätä lakia valmistellessa.

Itse asiassa minä olen huolissani myös siitä, että perheiden yhteinen aika pirstaloituu entistä enemmän, jos äidit tai isät ovat töissä sunnuntaisin ja lauantai-iltaisina. Itse asiassa pidin erittäin nerokkaana viime lakia tehtäessä sitä rajoitusta, että lauantaina kaupat menevät jo kuudelta kiinni ja sunnuntaina saa aukaista vasta kahdeltatoista, koska silloin jää perheelle ainakin se yksi yhteinen ilta. (Puhemies koputtaa) Ja vaikka itsekkin tietysti joskus harmittelee, että ei ehdi lauantaina ennen kuutta käydä kaupassa, (Puhemies koputtaa) niin silti olen arvostanut tätä perheiden yhteistä iltaa.

17.48 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Ei tätä Suomen tämän hetkistä kuvaa kyllä hirveästi voi kehua. Kyllähän tämä on työttömyyden ja sääntelyn Suomi. Totta kai tätä lakialoitetta ja hallituksen tulevia aikeita sitten aukioloaikaa purkaa pois voi kritisoida ja siinä nähdä uhkia, mutta minä itse ainakin näen tämän linjakysymyksenä ja osana suurempaa kokonaisuutta. Meidän täytyy vaan pala palalta lähteä purkamaan eri näköistä sääntelyä.

Tämä on aivan oikeaoppinen, ja minusta tuntuu, että hallituksella muutenkin on hyvä linja. Ja kun viime aikoina on käyty paljon keskustelua meidän viennin edistämisestä, kilpailukyvyistä, niin mikään ei muutu, jos ei selvästi linja muutu. Ja siinä suhteessa minä kyllä olen hyvin kiitollinen, ja tämä antaa minulle uskoa, että nyt me lähdemme ihmisille antamaan vapautta, yrittäjille vapautta toimia ja ostajille sitten vapautta asioida, milloin itse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

parhaaksi katsovat. Tämä on osa paikallista sopimusta. Minä luulen, että kauppiaat ja ihmiset siellä itse tietävät, miten se tilanne sitten aikaa myöten muotoutuu. Sitä ei tarvitse ulkopuolelta eikä varsinkaan kaukaa lähteä pakottamaan lailla. Ja kaikki lait tietysti ovat pakottavia.

17.50 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Minulla oli tilaisuus edellisen kerran, kun tätä lainsäädäntöä ja siihen liittyviä henkilöstön työehtoja arvioitiin yhtä aikaa, olla niissä neuvotteluissa kovastikin mukana. Totta kai tätä lainsäädäntömuutosta pitää tarkastella sekä kuluttajien kannalta että alan työntekijöiden asemaan liittyvien näkökohtien kannalta, mutta myös yrittäjien kannalta, ja hakea semmoista tasapainoista ratkaisua. Tuolloin neuvoteltiin ei vain lakimuutoksesta vaan samaan aikaan henkilöstön asemaan vaikuttavista asioista, koska näin iso muutos vaikuttaa henkilöstön työaikoihin, palkkoihin, palveluihin, perhejärjestelyihin, kouluun, kaikkiin näihin, ja silloin syntyi sellainen ratkaisukokonaisuus, jossa otettiin nämä seikat myös huomioon. Täällä kaupan alalla laajasti ymmärrettyinä on 300 000 ihmistä töissä, niin että täytyy tietysti ottaa huomioon myöskin, mitä heidän asemalleen käy, ja on tärkeätä, että näistä neuvotellaan yhtä aikaa.

Kaksi kolmasosaa päivittäistavarakaupasta on keskittynyt suuriin supermarketteihin ja hypermarketteihin. Monet tutkijat sanovat, että tämä avaaminen voi lisätä tätä keskittymistä ja vähentää taajamien ulkopuolella olevien pienempien kauppojen merkitystä, ja totta kai se työllistävä vaikutus saattaa tulla osa-aikatyön kautta.

Eli minun viestini on vain se, että kun tästä nyt varsinainen hallituksen esitys tulee — lausuntokierroshan päättyi nyt maanantaina — arvioitaisiin näitä kaikkia tekijöitä, ennen kuin tehdään sitten johtopäätöksiä, ei vain sitä, vapautetaanko kauppalainsäädäntöä vai ei, vaan myös sitä, miten se vaikuttaa myöskin näitten ihmisten elämään.

17.51 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä vähittäiskaupan aukiolon vapauttaminen on tervetullut asia niin etelässä kuin pohjoisessakin, ja erityisesti tuolla meidän matkailualueella meillä on ollut hyvin vaikea selostaa joskus meidän matkailijoille, miksi nyt tänä päivänä minä en voi tehdä ostoksia, kun se olisi muuten ohjelmaan sopinut. Normien purku kaiken kaikkiaan on hallitusohjelman lupaus, että yhteiskunnasta tulee sujuvampi. Totta kai huoli siitä, miten perheitten ja lasten hoito järjestetään, on oikeutettu, mutta olen saanut viestiä siitä, että monet mielellään tekevät niitä sunnuntaivuoroja sitten, eli heille se järjestely sopii.

Itse asiassa kaupunkimme pienimmän kaupan yrittäjä kertoi, että heille tulee uusia työpaikkoja, kun tämä laki tulee todeksi, kun taas sitten ison marketin toimitusjohtaja arvioi, että heillä aukioloaikoihin ei liioin tule muutoksia yksittäisiä päiviä lukuun ottamatta. Eli tarkoitushan tässä on juuri antaa yrittäjälle mahdollisuus päättää siitä, miten hänen kaupasaan tai yrityksessään toimitaan, eikä lailla sitä sitoa.

17.53 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puheenjohtaja! Omalta osaltani olen iloinen siitä, että tämä aihe herättää keskustelua jo tässä vaiheessa. Kuten tuossa kuultiin, lausuntokierros on päättynyt, ja varmasti arvioidaan vielä sitten näiden lausuntojen pohjalta, mitä tässä todellisesti sitten tulee tapahtumaan.

Edustaja Salonen oli huolissaan tästä, että jääkö yrittäjille yksi päivä vapaata. Se on mielestäni tässä esityksessä hyvin huomioitu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

Edustaja Mikkonen oli toisaalta huolissaan näiden pienten kauppojen säilymisestä, ja tähän liittyen juuri haluamme edustaja Kopran ja edustaja Wallinheimon kanssa nyt vauhdittaa tätä kokeilukulttuurin käynnistymistä, ja siihen liittyy tämä toimenpidealoite näistä alkoholiasioista, joka on tuolla allekirjoitettavana, ja toivon siihen tosiaan runsasta osallistumista.

Vielä näistä tutkimuksista, jotka liittyvät näihin kauppojen aukioloaikoihin: Vuonna 2012 Kaupan liitto kysyi, "vaikuttaako kauppojen pidennetty aukioloaika kotitaloutten arkeen", ja 67,6 prosenttia oli sitä mieltä, että pidennetty aukioloaika helpottaa ja antaa lisää joustoa arjen järjestämiseen, ja vain 0,7 prosenttia oli sitä mieltä, että pidennetty aukioloaika jollain tavalla vaikeuttaa kotitalouden aikataulujen ja arjen järjestämistä.

17.54 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Täällä oltiin ihan tuotu faktatietoa tutkimuksista, oliko se 2009 vai 2010, että viimekertainen lakimuutos aukioloaikoihin ei olisi vaikuttanut suuresti työllistymisen määrään. No, se on selvää: me olemme olleet lähes seitsemän vuotta taantumassa, joten ei varmasti tästä saadakaan faktatietoa nyt tällä hetkellä. Mutta tulevaisuudessa uskon, että tällä lakialoitteella ja tulevalla hallituksen esityksellä on varmasti työllistävä vaikutus.

Täällä myös puhuttiin näistä alle 400 neliön kaupoista. Todellakin on näin, että uskon, että tällä toimenpidealoitteella, joka edustaja Kopran ja Mäkelän kanssa on tehty, tällä alkoholisääntelyn tietyllä purkamisella voitaisiin myös jatkossa tehdä näille pienemmille kaupoille siitä vetovoimatekijä.

17.55 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustajat Wallinheimo ja Mäkelä ovat hyvin aktiivisia tämän sektorin vapauttamisen suhteen, ja minusta tämä alkoholikysymys on myös mielenkiintoinen. Oma näkemykseni on se, että myös oluet ja viinit pitäisi tuoda ruokakauppaan.

Olen tähän tutustunut monessa maassa ja viimeksi Amerikassa ja kyselin tarkkaan huoltoaseman omistajilta. Pieneltä huoltoasemalta sai erittäin hyvät ruoat ja kahvit ja kaikki mukaan, ja sitten jos halusi ostaa viiniä tai olutta, niin pystyi ottamaan mukaan, mutta väkeviä ei saanut ottaa. Siellä tämä oli aika optimaalinen minusta, koska minä pystyin käymään siellä kahdeksan aikaan aamulla eikä tarvinnut kelloa katsoa. Minun mielestäni tähän suuntaan Suomessakin pitäisi mennä ja luottaa kansalaisiin. Kun siellä oli uudenvuoden juhlat, niin siellä oli varmaan 150 000 ihmistä. En minä yhtään humalaista nähnyt. Jotakin muuta meidän täytyy keksiä siihen, jos meillä on alkoholiongelmia. Ei sitä voi lain-säädännöllä lähteä torppaamaan.

Minusta tämä on linjakysymys, ja minä kehotan kyllä ja toivon, että hallitus jatkaa tällä tiellä ja neljän vuoden aikana vie mahdollisimman paljon näitä uudistuksia eteenpäin, koska minä näen, että sitä kautta työtä luodaan. Totta kai, mitä edustaja Ihalainen täällä toi esille, meidän täytyy huolehtia, että työntekijöitten näkemykset otetaan huomioon eikä kenelläkään teetetä sillä tavalla työtä, että siitä aiheutuu kohtuutonta haittaa hänelle tai perheelle. Mutta en minä hirveästi tätä työtä oikein itse jaksa pelätä, nimittäin sen verran voin kertoa eläinlääkärin ammatista, mitä minä ennen tein, että joka kerta, kun minä päivystin viikonloppuna, se oli 63 tuntia se huki. Jotenkin täällä tuntuu, että jos jotakin yritetään tehdä sunnuntaina tai muuten, niin se on kauhistus. Minulle tämä on vähän käsittämätöntä. Totta kai asioita pitää järjestellä mutta ei pidä pelätä työntekoa. Mitä enemmän sääntelyä avataan ja enemmän mahdollisuuksia, niin kyllä siinä niin käy, että tulee enemmän yrittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2015 vp

jiä. Itse asiassa minä enemmänkin uskon, että jos nämä kauppojen aukioloajat vapautetaan, niin kuin käy, ja myös alkoholipolitiikka vapautetaan, niin se on maaseudun (Puhemies koputtaa) pienille kaupoille enemmän mahdollisuus kuin uhka.

17.57 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu hassulta, että parturi- ja kampaa-moliikkeitten yrittäjät — monet ovat yrittäjiä heistä, yksityisyrittäjiä — eivät ole samalla viivalla muitten yksityisyrittäjien kanssa, esimerkiksi kaivinkonekuljettajan. Kaivinkone saa möyhiä viikonloppuisin, iltaisin rakennustyömailla, parturi ei saa tehdä omaa työnsä ilman poikkeuslupaa — poikkeuslupaa, mistä pitää vielä maksaa, että saisi tehdä töitä juhlapyhinäkin. Miten olisi, jos sähköalan yritykset tarvitsisivat erikoisluvan, että lähtevät tekemään hätätyötä, kun jotkut sähkölaitteet menevät rikki, tai lvi-alan yrityksen pitäisi hakea poikkeuslupaa, että pääsee vesivahinkoa korjaamaan juhlapyhänä? Toivoisin, että kaikki yrittäjät saataisiin samalla viivalle ja he voisivat tehdä silloin töitä, kun heiltä tarvitaan palveluita.

17.58 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! En ole tutustunut vielä tähän alkoholin vapauttamista koskevaan toimenpidealoitteeseen, mutta mitä tässä nyt tänään on kuullut salissa, niin siinä tuntuu olevan ihan hyviä ajatuksia. Esimerkiksi pienpanimoiden suoramyynti ja muu kuulostaa järkevältä, ja kuulostaa myös siltä, että meidän täytyy miettiä semmoista viisasta, maltillista alkoholipolitiikkaa, johon eivät välttämättä ne kiellot auta, ja se ei varmasti auta välttämättä niihin meidän ongelmiin, vaan semmoinen järkevä ja maltillinen alkoholipolitiikka. Mutta en kyllä millään jaksa uskoa, että se on meidän maaseudun kyläkauppojen pelastus, jos tällä kokeilulla sitten he saavat alkoholia myydä, toisin kuin isot marketit. Minun mielestäni ehkä kannattaa kuitenkin tunnustaa, että se ei riitä niitten kyläkauppojen säilyttämisen tukemiseksi, vaan jotain muuta on syytä tehdä, jos halutaan, että ne kyläkaupatkin jatkossa säilyvät, ja muuten aukioloajat vapautetaan.

17.59 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan kiittää kaikkia hyvästä keskustelusta ja positiivisesta palautteesta ja kannustuksesta myös tälle alkoholisäätelyn keventämistä ja sen vaikuttamista selvittävälle kokeilulaille. Tosiaan tuo toimenpidealoite on tuossa istuntopalveluissa allekirjoitettavana, jos joku sen vielä haluaa allekirjoittaa. Huomenna on tarkoitus se jättää. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.